

Netværk for
**Bæredygtig
Landbrugsudvikling**

Interreg
North Sea Region
WaterCoG
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

Evaluering af NBE Landbrugs netværksaktiviteter og grønne udviklingsplaner

August 2018

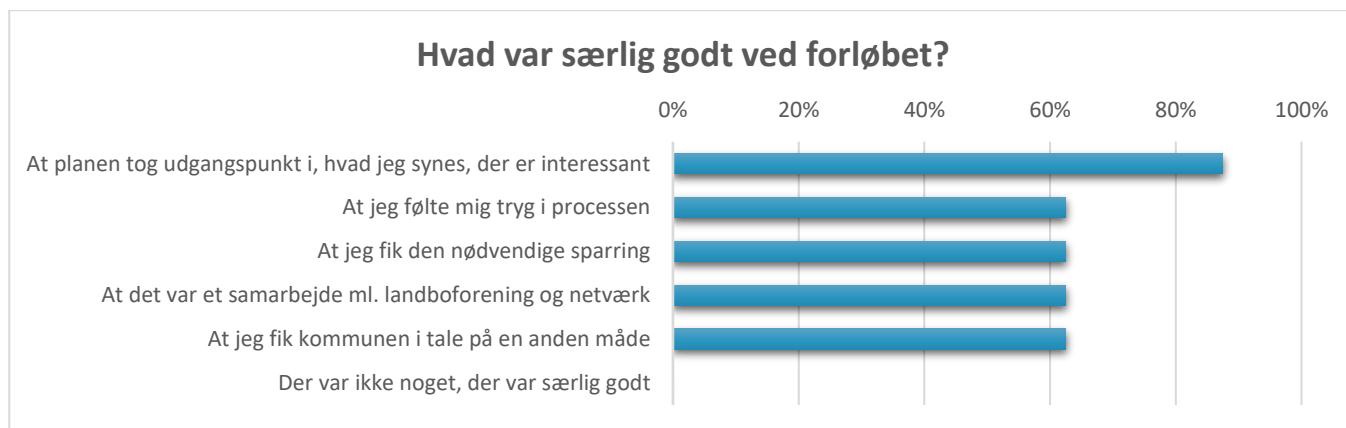
Katrine Dinitzen

Helt kort opsummering:

1. Overordnet er landmændene meget positive omkring GUP. GUP skaber værdi hos landmændene. Den forbedrer dialogen med kommunen, giver mulighed for at sætte ord på deres bæredygtighedsarbejde og giver landmændene mere viden om bæredygtighed. Processen giver landmanden mulighed for at stoppe op og tænke over hvad de vil.
2. Overordnet er der opbakning til netværket. Alle vil gerne deltage fremadrettet, hvis temaerne er relevante og tiden er til det. Der er dog delte meninger om, hvad netværket skal kunne og hvordan fremtidige møder bedst giver værdi. Flere giver udtryk for, at flere af netværksmøderne indtil nu ikke har ramt helt plet, men de har ikke afskrevet netværket på den baggrund.

Grøn Udviklingsplan (GUP)

For hovedparten af landmændene (87 %) har GUP levet op til deres forventninger eller været bedre end forventet. Alle adspurgte, der har en GUP, har gennemført eller arbejder på at gennemføre tiltag fra planen.

Ovenstående figur viser at det er vigtigt at fortsætte som hidtil med vægt på landmandens egen interesse og forhold på bedriften, som afgørende for hvilke tiltag, der kommer i GUP. De interviewede landmænd lagde vægt på, at økonomi er et væsentligt parameter for at arbejdet med GUP er en succes. Hvis tiltagene økonomisk er en dårlig forretning, vil økonomien komme i første række.

At arbejdet om GUP kører som et samarbejde mellem landboforeninger og kommunen, synes landmændene også er positivt. En af de interviewede landmænd fremhæver, at samspillet til udarbejdelsen af planen var godt og at de involveredes kompetencer supplerede hinanden fint.

Der er forskellige meninger om behovet for opfølgning på GUP. Nogle vil gerne have et opfølgningsmøde for at blive holdt til ilden, mens andre vurderer, det vil være spild af tid. En landmand foreslår, at det skal være muligt at få opdateret planen løbende, f.eks. hvert andet år, så nye tiltag kommer med i planen. På sigt vil han bruge rapporten som dokumentation på de bæredygtighedstiltag, han laver på sin bedrift, så han udadtil kan synliggøre sit bæredygtighedsfokus.

8 ud af de 10 i spørgeskemaundersøgelsen der ikke har fået udarbejdet en grøn udviklingsplan endnu, vil gerne kontaktes for at høre mere om GUP. Det vidner om, at interessen for GUP er tilstede.

Har de grønne udviklingsplaner skabt værdi for landmændene?

Den værdi GUP har skabt for landmændene kan deles i følgende overordnede kategorier:

1. Landmanden er selv blevet klogere på begrebet bæredygtighed eller på mulige tiltag i bedriften.

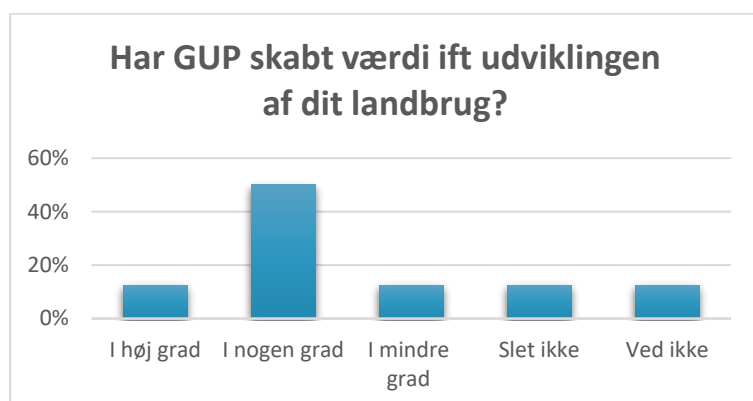
2. GUP har skabt forandringer udadtil gennem en styrket relation til kommunen, eller fordi de er blevet bedre til at sætte ord på deres bæredygtighedsarbejde.

Værdi indadtil i bedriften og for landmanden selv

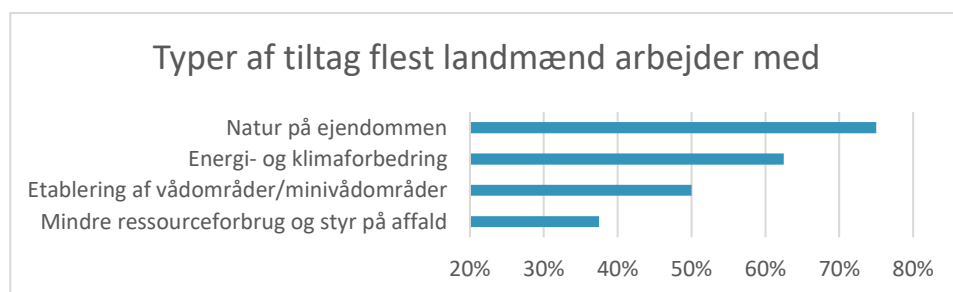
Nogle af de interviewede landmænd udtrykker, at de ved den indledende kontakt var skeptiske, fordi de forbandt bæredygtighed med økologi, og det havde ikke umiddelbart interesseret. Processen omkring planen udvidede deres horisont, og gav dem viden om bæredygtighed. En udtrykker det sådan her: *"Jeg fandt ud af hvad det betød, altså bæredygtighed og grøn udvikling. At det ikke bare er økologi. Jeg er blevet klogere på begrebet"* – Landmand i interviewundersøgelsen.

For andre landmænd var udarbejdelsen af GUP en mulighed for at stoppe op i en travl hverdag, og tænke over hvad de egentlig gerne vil. *"Det er fandeme fredag hele tiden, den ene uge tager den anden. En gang i mellem er det fint lige at stoppe op og sige hvad er det egentlig vi godt kunne tænke os? (...) hver gang man tager fat i sådan noget der, giver det nye tanker. Til at præge et eller andet eller rende i en eller anden retning. Hvis man vil have noget flyttet, så er det et godt redskab til at sætte nogle tanker i gang"* – Interviewet landmand.

"Personerne omkring grøn udviklingsplan viser stor interesse omkring emnet. Det motiverer mig og får mit fokus i den retning" – landmand i spørgeskemaundersøgelsen

Planen har for nogle haft helt konkret effekt: *"Det har den absolut. Vores ressourceforbrug er blevet mindre. Større output og mindre input"* - Interviewet Landmand.

Flere af de interviewede har svært ved at sætte fingeren på, hvorvidt GUP og de tiltag de arbejder med har en konkret effekt i forhold til miljø og klima. Samtidig er der flere af landmændene, der beskriver tiltagene fra GUP som almindeligt godt landmandsskab, og dermed ikke noget nyt for dem. *"Optimering er ikke nyt for os inden for landbrug. Vi har bare aldrig brugt ordet bæredygtighed"* Interviewet landmand.

Værdi udadtil gennem styrket relation til kommune og imagepleje

Der er generel enighed blandt de interviewede landmænd om, at processen har styrket relationen til kommunen. Flere af landmændene udtrykte skepsis omkring det, at kommunen kontaktede dem uden kontroløjemed, men blev positivt overraskede over at kommunen ville samarbejde med dem på en ny måde. En betegner det som "en skræmmende positiv oplevelse", mens en anden fortæller, at han ikke længere er bange, når han ser en kommunebil i indkørslen. Spørgeskemaundersøgelsen viser samme resultat. Hovedparten (87 %) synes, det har været en positiv oplevelse at arbejde frivilligt sammen med kommunen. De resterende tænkte ikke over, at det var frivilligt.

Behov for ændringer i kommunen

Selvom GUP-samarbejdet med kommunen har været positivt, er det for nogen ikke nok til at ændre det generelle billede af kommunen som en svær samarbejdspartner. Flere af landmændene efterspørger, at kommunen generelt arbejder mere dialogorienteret og med forståelse for deres hverdag. Flere foreslår, at netværket kan fungere som dialogskaber mellem landbrug og kommune, så der kommer mere forståelse på tværs og gennemsigtighed omkring kommunens arbejde.

Den bæredygtige dagsorden

Flere af de interviewede fortæller, at forløbet med GUP hjalp dem til at sætte ord på deres arbejde med bæredygtighed. Før kaldte de det blot "almindelig godt landmandsskab", men nu ser de det i bæredygtighedssammenhæng. Den konkrete rapport, kan de bruge udadtil til at signalere bevidsthed om bæredygtighed. *"Vi synes jo i landbruget, at vi gør mange ting for det grønne, men vi er bare ikke rigtig gode til at få det fortalt. Men det her er et step på vejen og et rigtig godt værktøj til at komme af sted på den vej synes jeg". "Det har også givet er en vis stolthed og tilfredshed, og en motivation til også at ville vise over for samfundet, at det er altså noget vi tænker over det her"* – Interviewet landmand.

Netværkets aktiviteter

Undersøgelsen viser bred opbakning blandt de adspurgte landmænd til netværket, og **alle vil gerne deltage fremadrettet**, såfremt emnerne er relevante for dem, og tiden er til det.

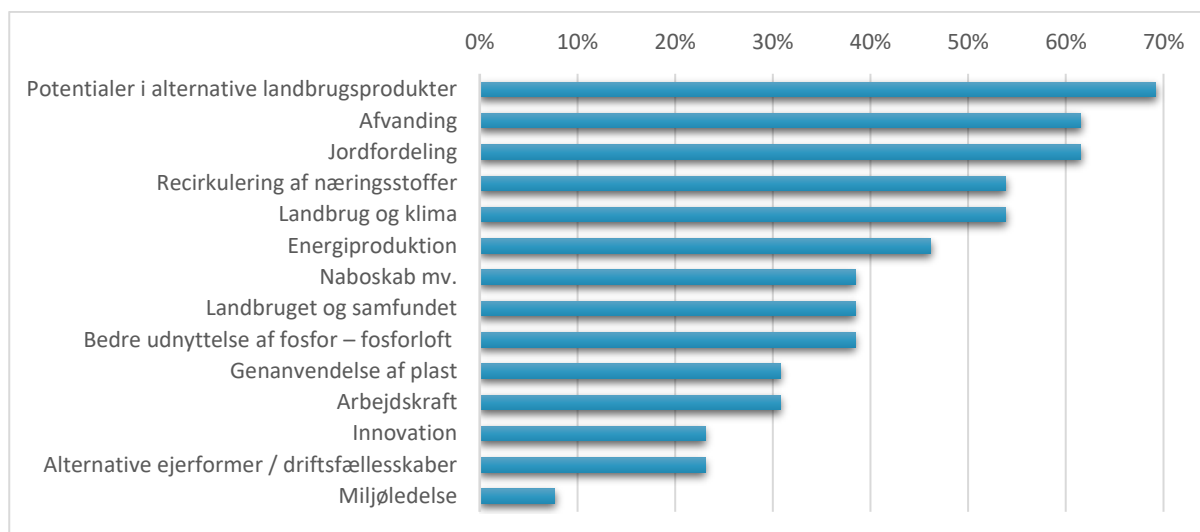
Flere oplever, at de afholdte netværksmøder ikke har ramt plet i forhold til, hvad de gerne vil have ud af dem. Der er delte meninger om, hvad netværksmøderne skal kunne. Nogle kan lide de store perspektiver som sætter tanker i gang og var begejstrede for Klaus Skyttes oplæg, mens andre har brug for nye konkrete input, de kan gå hjem og oversætte til deres bedrift og hverdag. Og det nytter ikke, at man kunne læse det i landbrugsavisen for et halvt år siden.

"Emnerne har været 'lidt for langt væk' fra min hverdag. Jeg vil rigtig gerne både bruge og støtte op om netværket. Ideen er fantastisk og skal bestemt have opmærksomhed" Landmand i spørgeskemaundersøgelse.

"Det var da fint at se Hedegaard, men vi fik ikke rigtig noget med. Og så var der ham fremtidsforskeren som fortalte. Det var også spændende og høre, men det er svært at se, hvad man kan tage med hjem og bruge. Der var ikke lige noget håndgribeligt i det" Interviewet landmand.

"Jeg synes det var et fantastisk oplæg Klaus Skytte kom med. Jeg synes det var meget spændende og gav stof til eftertanke" Interviewet landmand.

Tilslutningen til de forskellige forslag til netværksmøder i spørgeskemaundersøgelsen så sådan her ud:

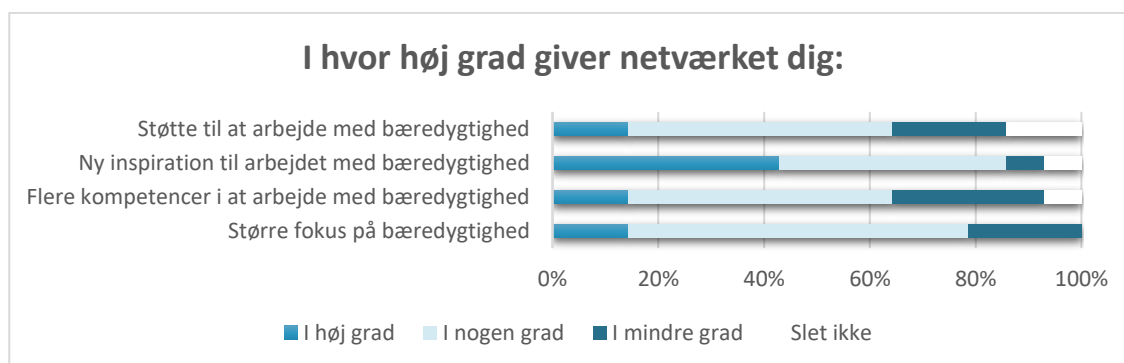

71 % af de adspurgte oplever, at netværket medvirker til at skabe værdifulde kontakter med andre landmænd og kommunen, mens 21 % ikke oplever, at det har givet et stærkere netværk endnu.

Ny inspiration og større fokus på bæredygtighed

Giver det landmændene noget at være med i netværket? Nedenstående figur viser, at vi lykkes med at give landmændene ny inspiration til at arbejde med bæredygtighed og til en vis grad også et større fokus på bæredygtighed. En interessant diskussion i denne sammenhæng kunne være, hvad ambitionsniveauet med netværket skal være? Er det tænkt som udelukkende et inspirationsforum? Skal den konkrete hjælp primært være i forbindelse med GUP? eller skal der konkrete værktøjer og støtte på bordet generelt i netværket?

En af landmændene fremhæver at netværket også kan give nye input i form af at det er sammensat af mange forskellige landmænd, i modsætning til f.eks. erfa-grupper, hvor de ofte sættes sammen med nogen der ligner dem selv: *"Der er forskel på landmænd. Tit bliver man sat sammen med dem man "passer sammen med". Her er det jo nogen der har sagt ja til at deltage i det her netværk. Det kan lige så godt være en økolog som det kan være en konventionel svineproducent. Dem kommer vi jo ikke sammen med i det daglige på den måde. Det giver noget andet input"*.

Hvordan får vi flere til at møde op til netværksaktiviteter?

Først og fremmest handler det om at finde ind til kernen af, hvad det er netværket gerne vil tilbyde, og hvad det er landmændene ønsker, som netværket kan levere. Det skal være nyt, må gerne indeholde store tanker, men vi skal passe på med at bevæge os for langt væk fra landmændenes hverdag.

Hernæst vil det være nærliggende at aktivere landmændene selv i "hvervningen" af nye medlemmer. **79 % af de adspurgte vil anbefale netværket til andre landmænd.** Som alle andre sociale sammenhænge betyder det noget, om man kender nogen, der kommer. Det fungerer godt at sende deltagerlisten ud. Hvis landmanden kender nogen på listen, er der større tilbøjelighed til at dukke op. Udsendelse af listen kan følges af en opfordring til at fylde bilen på vej til netværksmødet. "Kender du ikke nogen på deltagerlisten? Så spørg nogle du kender om de vil med."

Tidspunktet er for nogen afgørende, og det kan derfor være en ide at variere tidspunktet fra gang til gang.

Kort om undersøgelsen

Undersøgelsens datagrundlag er en kombination af spørgeskema og interviews. Begge delundersøgelser kom omkring processen ved GUP samt NBE Landbrugs øvrige netværksaktiviteter.

Spørgeskemaet blev sendt ud til 45 landmænd i NBE Landbrug i juni/juli 2018. Besvarelsesprocent: 42 %, hvoraf knap halvdelen har fået udarbejdet en grøn udviklingsplan.

I samme periode blev der gennemført interviews med 5 landmænd, der har fået udarbejdet en grøn udviklingsplan for deres bedrift.